

Першая гадавіна вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў

Выступленне Старшыні Совета Народных Камісараў Беларускай ССР таварыша ПАНАМАРЭНКА П. К.

Таварышы дэпутаты! VII сесія Вярхоўнага Совета Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі сабралася ўпершыню на поўнасьцю вызваленай ад нямецкіх захопнікаў беларускай зямлі ў дні, калі ўсе народы вялікага Совецкага Саюза святкуюць перамогу над фашысцкай Германіяй.

Год назад гераічная Чырвоная Армія разграміла нямецкія арміі і выкінула іх вон з межаў Совецкай Беларусі, выратавала наш народ ад рабства і канчатковага знішчэння.

Бітва за вызваленне Совецкай Беларусі ўвойдзе ў гісторыю Вялікай Айчыннай вайны, як адна з найвялікшых бітваў усіх войнаў. Бітва за вызваленне Совецкай Беларусі на ўвесь свет прадэманстравала сілу совецкага народа і яго арміі, сілу совецкай зброі і геніяльнасць ваеннага кіраўніцтва.

У выніку амаль чатырохгадовай гіганцкай бітвы, рашаючай лёс пакаленняў, гітлераўская Германія разгромлена і павержана ў прах.

Совецкі народ, гераічная Чырвоная Армія адстаялі незалежнасць нашай Радзімы, выратавалі мільёны людзей ад рабства і знішчэння, выратавалі ад фашысцкага вандалізма цывілізацыю Еўропы.

Наша перамога азначае канец гітлераўскай фашысцкай дзяржавы, канец разбойніцкіх нашэсцяў нямецкіх імперыялістаў на ўсход, якія прыносілі незлічоныя пакуты і няшчасце народам нашай краіны. Совецкі народ святкуе найвялікшую ў гісторыі чалавечтва пера-

з велізарным задавальненнем і радасцю сустрэў увесь совецкі народ вестку аб прысваенні таварышу Сталіну звання Героя Совецкага Саюза, узнагароджанне яго другім ордэнам «Победа» і прысваенне яму вышэйшага воінскага звання — Генералісімуса Совецкага Саюза, як выражэнне найвялікшых гістарычных заслуг таварыша Сталіна перад нашай Радзімай, перад народамі нашай краіны, перад усім прагрэсіўным чалавечтвам (усе ўстаюць, працяглыя апладысменты, якія пераходзяць у авачыю).

Таварышы дэпутаты! Беларусь за сваю гісторыю многа разоў падвяргалася нападам захопнікаў, якія марылі пакарыць землі славянскага Усхода. Беларускае зямлі на працягу многіх стагоддзяў была арэнай вельмі жорсткіх бітваў і сватак. На нашай зямлі часта рашаўся лёс не толькі беларускага народа, але і лёс другіх народаў і дзяржаў Еўропы. Зямлі Беларусі тапталі полчышчы нямецкіх захопнікаў-мечаносцаў, полчышчы Фрыдрыхса Другога, полчышчы шведскіх захопнікаў Карла XII, полчышчы Напалеона.

На долю нашага пакалення выпала тры разы сустрэцца тварам да твару са зварыным нямецкім імперыялізмам. У вайну 1914 года нямецкія захопнікі вытапталі, спалілі і спустошылі палавіну гарадоў і сёл Беларусі; у 1918 годзе нямецкія захопнікі акупіравалі амаль усю Беларусь і прынеслі ў яе рэжым грабязу, гвалту і забойстваў. І, нарэшце, у гэтую Вялікую Ай-

вецкая інтэлігенцыя паказалі непарушнае адзінства і бязмежную адданасць сваёй Айчыне — вялікаму Совецкаму Саюзу, большэвіцкай партыі, свайму правадыру тавары-

Ва ўмовах старой царскай Расіі з яе адсталым прамысловым развіццём і індывідуальнай дробнай сялянскай гаспадаркай такіх разбурэнні ў народнай гаспадарцы азначалі б дзесяцігоддзі галечы і неймаверных няшчасцяў мільёнаў людзей.

Нашай дзяржаве, калгаснаму ладу пад сілу вырашэнне такой гіганцкай задачы, як аднаўленне разбуранай немцамі народнай гаспадаркі ў кароткі тэрмін.

У кароткі тэрмін, напрыклад, былі адноўлены многія буйныя прамысловыя прадпрыемствы, неабходныя для забеспячэння патрэб нашых войск.

Сотні тысяч людзей выйшлі на аднаўленне чыгунак і мастоў, жыццёва неабходных для нашых франтоў. Не глядзячы

жывання, каб узняць агульны ўзровень народа, забяспечыць яго прадметамі шырокага спажывання і хатняга ўжытку.

Асноўная задача ў галіне сельскай гаспадаркі заключаецца ў тым, каб ужо ў наступны годзе аднавіць даўнявыя пасевыя плошчы калгасаў, аднавіць агратэхніку, адрадыць усе гадзіны калгаснай гаспадаркі, у асаблівае жывага галоўнага, птушкагадоўлю, рыбаводства, сады і пасадкі.

Перад чымі стаіць задача аднаўлення велізарнай колькасці разбураных і спаленых дамоў калгаснікаў і культурна бытавых устаноўсяла. Мы ставім задачай у гэтых дзень дзень два разы развіць паўсямясна выраб цэглы і чарапіцы да такіх размераў, каб яны сталі асноўнымі будаўнічымі матэрыяламі ў сельскім будаўніцтве. Для гэтага ў нас ёсць усе ўмовы ў выглядзе паўсямясных залежаў керамічных глін і паліва — торфу для абпалу.

Пераход на будаўніцтва сельскіх будоў з цэглы і чарапіцы дазволіць стварыць для калгаснікаў, рабочых і служачых зручныя, трывалыя, прыгожыя дамы і палепшыць значна агульны выгляд нашай вёскі.

Нам неабходна ўлічыць увесь велізарны вопыт вайны для таго, каб аднаўленчыя работы ў Беларусі былі падпарадкаваны ўмовам максімальнага павышэння абароназдольнасці рэспублікі.

Зараз совецкі народ чакае звароту з арміі, згодна Закона, пры-

гітлераўскіх захопнікаў выклікалі прызнанне і захапленне ўсіх Аб'яднаных нацый. Працэс бурнага палітычнага, эканамічнага і культурнага развіцця, які прайшоў Беларусь за год совецкай улады, быў прадужан у часе вайны мерапрыемствамі па далейшаму развіццю і ўмацаванню беларускай дзяржавы.

Дасятая сесія Вярхоўнага Совета Саюза ССР прыняла закон, згодна якога совецкім рэспублікам прадстаўлена права мець воінскія фарміраванні і рэспубліканскія наркаматы абароны, а таксама закон аб прадстаўленні совецкім рэспублікам паўнамоцтваў у галіне знешніх зносін і аб пераўтварэнні ў сувязі з гэтым Народнага камісарыята замежных спраў з агульнасаюзнага ў саюзна-рэспубліканскі народны камісарыят.

Гэтае рашэнне прадстаўляе буйнейшую падзею ў жыцці Совецкай Беларусі і азначае новую ступень у справе развіцця і ўмацавання беларускай дзяржавы.

Беларусь, як суверэнная дзяржава, атрымала міжнароднае прызнанне і прынята ў якасці першапачатковага члена-устаноўцы Міжнароднай Арганізацыі для падтрымання міру і бяспекі. Удзелам у Канферэнцыі स्वाбодалюбівых нацый у Сан-Францыска і падпісаннем Статута Аб'яднаных нацый, як асновы арганізацыі міжнароднай бяспекі, беларускі народ уносіць свой уклад у справу барацьбы за працяглы мір і ўсеагульную бяспеку.

Савецкая дзяржава вытрымала ўсе выпрабаванні вайны і перамагла дзякуючы развіццю і арганізацыі сваёй гаспадаркі, вытрымцы і адзінству народа, майстэрству і баявому духу сваіх войск, стратэгіі і палітыцы дзяржаўнага кіраўніцтва.

Савецкі народ, ахоплены непрымірымай нянавісцю да прыгнятальнікаў і захопнікаў, перанёс увесь цяжар і нягоды вайны, у жорсткіх схватках з ворагам паказаў цуды ваеннай храбрасці і працоўнага гераізма, бяспрыкладную стойкасць і самаадданасць.

За час Айчынай вайны яшчэ больш умацавалася і загартавалася вялікая дружба народаў нашай краіны. Народы Савецкага Саюза, адстаіваючы свабоду і незалежнасць сваёй Радзімы, яшчэ цясней згуртаваліся вакол савецкай улады, большэвіцкай партыі, вакол свайго правадыра і настаўніка таварыша Сталіна (працяглыя апладысменты).

У разгроме немцаў сказалася бяспраша і мужнасць рускага народа, які вёў за сабой усе народы Савецкага Саюза, сказалася перавага савецкай тэхнікі, сказалася сіла савецкай арганізаванасці, сіла савецкай культуры, крыніцай якіх з'яўляецца магутная савецкая дзяржава, створаная мудрасцю большэвікоў, геніем Леніна — Сталіна.

чынную вайну ўвёс народ Савецкага Саюза і народ Савецкай Беларусі зноў сутыкнуліся са зварным тварам нямецкага фашызма, з пагрозай заняволення і знішчэння.

І, як гэта відаць з мінулага і вопыту нашых дзён, для ўсіх і ўсякіх захопнікаў падзеі на нашай зямлі паўтараліся і нязменна заканчваліся сакрушальным іх разгромам і выгнаннем.

У мінулых войнах беларускі народ, які знаходзіўся пад прэсам палітычнага, эканамічнага і нацыянальнага гнёту, у барацьбе супроць захопнікаў адстаіваў сваю нацыянальную незалежнасць. У Вялікую Айчынную вайну савецкага народа супроць фашысцкай Германіі беларускі народ упершыню за сваю гісторыю разам з народамі ўсяго Савецкага Саюза адстаіваў сваю любімую Радзіму — вялікі Саюз Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік, сваю беларускую савецкую дзяржаву, створаную Леніным і Сталіным у 1919 годзе, адстаіваў свабоду, чэсць і незалежнасць сваёй дзяржавы, адстаіваў заваяванні Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай Рэвалюцыі.

Ахоплены смяртэльнай нянавісцю да нямецкіх захопнікаў, беларускі народ з першых-жа дзён па закліку таварыша Сталіна ўзняўся на абарону савецкай Радзімы.

Плячом к плячу са сваім старэйшым, найбольш блізкім і родным

шу Сталіну (працяглыя апладысменты).

Савецкая Беларусь падверглася за тры годы акупацыі велізарнаму разбурэнню.

Разбураны прамысловасць, сельская гаспадарка, установы культуры, навукі і мастацтва. Загінула больш палавіны нацыянальнага багацця рэспублікі. Знішчаны плады шматгадовых прац беларускага народа.

Нямецкія захопнікі разбурылі нашы гарады, у тым ліку і сталіцу Савецкай Беларусі — горад Мінск, пазбавіўшы жылля і ўсіх умоў жалавачага існавання мільёны людзей.

Захопнікі разбурылі калгасы, разграбілі і знішчылі іх маёмасць. Як носьбіты самага разбойніцкага імперыялізма і рэакцыі, яны зверска распраўляліся з калгасным сялянствам, прабуючы зламаць яго свабодалюбівы дух. Шляхам тэрора і разбою нямецкія захопнікі прабавалі знішчыць новыя соцыялістычныя адносіны ў вёсцы, якія ўзніклі ў выніку перамогі калгаснага ладу.

Замыслы нямецкіх акупантаў зводзіліся да таго, каб адабраць у савецкіх сялян зямлю і ўсё тое, што далі ім савецкая ўлада і калгасны лад і ператварыць сялян у рабоў нямецкіх памешчыкаў.

Захопнікі разбурылі і спалілі тысячы сёл і вёсак, ператварылі цэ-

лыя вялікія разбурэнні, паязды даваліся і рухаліся амаль услед за наступаючай Чырвонай Арміяй. На трэці дзень вызвалення паязды прыйшлі ўжо на самыя заходнія пучы Беларусі, да Брэста.

У сучасны момант ужо адноўлены і пушчаны ў ход сотні прадпрыемстваў, неабходных перш за ўсё для абслугоўвання патрэб нашых войск, аднаўленчых работ і забяспечання насельніцтва. Арганізавана некалькі тысяч саматужна-прамысловых арцелей і дробных прадпрыемстваў па абслугоўванню неадкладных патрэб насельніцтва.

Пачатае пасля вызвалення аднаўленне калгасаў, працякае пры небывальым палітычным уздыме і энтузіязме народа, з велізарнай сілай падкрэсліла жыццёвую сілу калгаснага ладу. На працягу аднаго месяца былі адноўлены ўсе калгасы рэспублікі.

Калгаснікі і калгасніцы Беларусі ўжо дабіліся значных поспехаў у справе ўмацавання калгаснай гаспадаркі.

У цяжкай ваеннай абстаноўцы калгасы, якія мелі ўсяго толькі адну чвэрць конскага пагалоўя ад даваеннага часу, паспяхова справіліся з усімі сельскагаспадарчымі работамі мінулага года і перавыканалі свае абавязацельствы перад дзяржавай па здачы сельскагаспадарчай прадукцыі.

нятага XII сесіяй Вярхоўнага Савята Саюза ССР, дэмабілізаваных байцоў старэйшых узростаў Чырвонай Арміі.

Беларускі народ з хваляваннем і радасцю чакае і рыхтуецца да дастойнай сустрэчы нашых воінаў-пераможцаў, якія вяртаюцца з фронту.

Партыйныя і савецкія арганізацыі рэспублікі прыкладуць усе намаганні, каб стварыць дэмабілізаваным з Чырвонай Арміі байцам і афіцэрам усе ўмовы для падняцця вайны па аднаўленню народнай гаспадаркі і акружаць іх клопатамі.

Зварот увенчаных славай героізму пераможцаў у вольныя гарады і сёлы ўнясе жыватворную струю ў аднаўленчыя работы.

У аднаўленні разбуранай нямецкімі акупантамі народнай гаспадаркі Савецкай Беларусі, у сваёй плённай творчай працы беларускі народ адчувае паўсядзённую дапамогу вялікага рускага народа і ўсіх народаў Савецкага Саюза, увагу і клопаты савецкага ўрада, большэвіцкай партыі, адчувае ўвагу і клопаты асабіста таварыша Сталіна (апладысменты).

Беларускі народ, апіраючыся на палітычную, ваенную і эканамічную магутнасць савецкай дзяржа-

Актам гістарычнага значэння з'яўляецца таксама прызнанне з боку Аб'яднаных нацый і Часовага Урада Польшчы заходніх граніц БССР, і прызнання такім чынам гістарычнай для Беларусі падзеі ўз'яднання беларускага народа і ўключэнне Заходняй Беларусі ў састаў адзінай беларускай дзяржавы назаўсёды.

Таварышы дэпутаты! Вялікі рускі народ на працягу ўсёй гісторыі адыгрываў выдатную ролю ў лёсе беларускага народа. Слаўныя продкі рускага народа не раз працягвалі рускі брацкай дапамогі нашаму народу пад кіраўніцтвам і разам з рускім народам народы нашай Радзімы скінулі царызм і ўстанавілі савецкую ўладу. З дапамогай рускага народа за год савецкай улады Беларусь ператварылася з адстадай ускраіны царскай Расіі ў перадавую індустрыяльна-калгасную рэспубліку.

Пры дапамозе рускага народа адбылося ўз'яднанне беларускіх зямель у адзінай дзяржаве.

З дапамогай храбрага і мужнага вялікага рускага народа-сцяганосца ў Вялікую Айчынную вайну, дзякуючы бяспрыкладным гераічным працоўным і ваенным подвігам усіх народаў Савецкага Саюза Беларусь вызвалена ад нямецкага